

2/2016. (VI. 27.) OBT állásfoglalás

A bíró hivatása gyakorlása során a felettes bíróság döntésétől eltérő véleményét csak olyan módon fejtheti ki, amely nem sérti a bírósági eljárásba vetett bizalmat és a bíróság tekintélyét. Etikátlan, ha a bíró a jogorvoslati eljárásban hozott határozat kiadmányán – amelyet az ügyiratban helyez el – személyeskedő, kötelezettségszegésre vagy elfogultságra utaló megjegyzésekkel véleményezi, bírálja a döntést.

Indokolás:

Az etikai eljárás kezdeményezője a következő bírói magatartással kapcsolatban azért kérte az Országos Bírói Tanács (továbbiakban: OBT) állásfoglalását, mivel álláspontja szerint az érintett bíró etikátlanul járt el.

A járásbíróságon indult büntető ügyben hozott elsőfokú határozatot – a fellebbezés folytán lefolytatott másodfokú eljárásban – a törvényszék hatályon kívül helyezte. A megismételt eljárásban hozott újabb döntés ellen ismételt fellebbezést jelentettek be. A másodfokú bíróság az ügyirat áttekintésekor észlelte, hogy az iratokkal együtt felterjesztésre került a hatályon kívül helyező korábbi végzés egy olyan kiadmánya, amelyet az elsőfokon eljáró bíró személyes megjegyzésekkel látott el. Az elsőfokú bíró rögzítette, miért nem ért egyet a másodfokú döntéssel, iratellenesnek tekintette a végzés megállapításait; azt írta, hogy a másodfokú bíróság „a lényeget nem érti”, illetve arra utalt, hogy az másodfokú tanács előadó bírója részéről a döntés meghozatalában közrejátszhatott az a körülmény is, hogy a járásbíróságra akkor kerültek vissza – általa pontosabban meg nem határozott – gazdasági ügyek.

A 11/2015. (II.10.) OBT határozat 2. §-a tartalmazza az etikai eljárás lefolytatása iránti kérelem befogadhatóságának feltételeit. Az OBT úgy ítélte meg, hogy az indítványozónak a felvetései az alapvető etikai jelentőségű kérdések körébe esnek (Etikai Kódex 6. cikk), különösen a bírói tiszteletet és együttműködést, valamint a bírói tekintélyt érintően. A fentiek alapján az OBT az etikai kérelmet 2016. május 23-án befogadta.

Az OBT hangsúlyozza, hogy érdemben nem vizsgálta az ügygel érintett bírósági határozatok tartalmát, mivel az meghaladja az etikai állásfoglalás kereteit. Álláspontja az eljárás kezdeményezője által felvetett kérdésben a következő.

Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében rögzített véleménynyilvánítás szabadságának joga mindenkit, így a bírót is megillető alapvető jog. A (4) bekezdés ugyanakkor e szabadság korlátait is kijelöli, amennyiben kimondja, hogy annak gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.

A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (a továbbiakban Bjt.) 37. § (2) bekezdése alapján a bíró köteles a tisztségéhez méltó, kifogástalan magatartást tanúsítani és tartózkodni minden olyan megnyilvánulástól, amely a bírósági eljárásba vetett bizalmat vagy a bíróság tekintélyét csorbítaná.

A Bjt. 43. § szerint a bíró a szolgálati viszonyán kívül nyilvánosan nem fogalmazhat meg véleményt bíróság előtt folyamatban lévő vagy folyamatban volt ügyről, különös tekintettel az általa elbírált ügyekre.

Az Etikai Kódex 6. §. cikk (2) bekezdése alapján a bíró hivatása gyakorlása során a hatóságok és szervek tagjaival, valamint munkatársaival hivatali együttműködésre törekszik, kölcsönös tiszteleten alapuló udvarias, kollegiális magatartást tanúsít.

A (3) bekezdés értelmében a bíró a felettes bíróság iránymutatásait a felek előtt nem kritizálja, eltérő álláspontját nem hangoztatja. A határozataiban az alsóbb szintű bíróság sértő kioktatásától, a bírói tekintély rombolásától tartózkodik. A kollégái által hozott döntéseket egyéb módon sem bírálja. Ezeket azonban a tudományos, oktatói vagy egyéb szakmai tevékenységének a gyakorlásakor, konstruktív jelleggel értékelheti, véleményezheti.

A bírónak a hivatása gyakorlása során az Alaptörvény biztosította szabad véleménynyilvánítási jogát a Bjt. és az Etikai Kódex fentebb hivatkozott rendelkezéseivel, valamint a saját lelkiismeretével összhangban kell alkalmaznia.

A Magyar Bírói Egyesület Országos Bírói Etikai Tanácsa az II/2010. számú OBET állásfoglalásában megfogalmazta, hogy az a magatartás, amely során a bíró nagy nyilvánosság előtt megyei bíróságokon, ítélőtáblákon és a Legfelsőbb Bíróságon ítélkező bírák szakmai alkalmasságát minden valós alap nélkül kétségbe vonja, etikátlan.

A fentiekből megállapítható, hogy a bíró véleménynyilvánítási jogának módja és formája korlátozott; valamely más bírósági döntés személyeskedő kritizálása az ügyiratban nem csak a nagy nyilvánosság, hanem az ügyfelek és kollégák számára megismerhető módon több szempontból is etikátlan magatartás: egyfelől a független és pártatlan ítélkezés lehetőségét rontja, mivel a bírótársakkal szemben az alapvető kölcsönös tisztelet és udvariasság szabályait semmibe veszi, másrészt gyengíti a társadalom igazságszolgáltatással szembeni hitét, elvárásait.

A bírói gyakorlat fejlesztése szükségszerűen magában hordozza a bírói döntések elemzését, vizsgálatát, ezért a bírónak tudományos, oktatói vagy egyéb szakmai tevékenységének gyakorlásakor, építő jelleggel joga van értékelni, véleményezni a kollégái által hozott döntéseket.

Ugyanakkor az igazságszolgáltatásba vetett közbizalmat csorbítja és a bírói tekintélyt súlyosan sérti, ha a bíró a felettes bíróság határozatát, annak iránymutatásait személyeskedő, kötelezettség szegésre vagy elfogultságra utaló megjegyzésekkel akár írásban, akár szóban oly módon bírálja, hogy az mások, így különösen az ügyfelek számára is hozzáférhetővé, megismerhetővé válik.

A bírói döntések értékelésére, az eltérő álláspontok ütköztetésére, megvitatására több, jogi normák által is szabályozott lehetőség van, így például a bíróságok igazgatásáról rendelkező 6/2015. (XI. 30.) OBH utasítás 163. §-ában szabályozott kollégiumi ülés és egyéb szakmai tanácskozás vagy a 173.-177. §-okban szabályozott tanácselnöki feljegyzés intézménye. Az eljárás iratai között elfekvő másodfokú határozat széljegyzetelése azonban semmiképpen sem vonható e körbe.

Az Országos Bírói Tanács állásfoglalását a 11/2015. (II.10.) OBT határozatban meghatározott ügyrend szerinti eljárásban hozta meg. Elrendeli az Ügyrend 11. §-ában írtak alapján a fenti állásfoglalás OBT honlapján való közzétételét.